

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

---

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત વડી અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલ નં. ૯૭૫/૨૦૦૫

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે.ઠાકર

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપી

શકાય કે કેમ ?

૨ રિપોર્ટરને જાણ કરવી કે કેમ ?

૩ શું નામદાર ન્યાયાધીશશ્રીઓ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવા ઇચ્છે  
છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ ના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ  
કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે  
?

૫ શું દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવામાં આવશે ?

=====

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ભાનુભાઈ ચંદુભાઈ મિયાત્રા....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજરી:

શ્રીમતી મોનાલી ભટ્ટ, એ.પી.પી. અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે

શ્રી અર્પિત એ. કાપડિયા, વકીલ સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે

=====

## ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી કે.જે.ઠાકર

તારીખ : ૨૭/૦૧/૨૦૧૫

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ હેઠળની હાલની અપીલ, વિદ્વાન ખાસ ન્યાયાધીશ (બ્રષ્ટાચાર) અને અધિક સત્ર ન્યાયાધીશ, ફાસ્ટ ટ્રેક અદાલત નં. ૯, ભરૂચ દ્વારા સ્પેશિયલ (એસીબી) કેસ નં. ૧૧/૨૦૦૩ માં તારીખ ૧.૧૧.૨૦૦૪ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદા અને આદેશ વિરુદ્ધ છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે મૂળ આરોપી – અર્હીના પ્રતિવાદીને, બ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૧૩(૨) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપોમાંથી નિર્દોષ ઠરાવી છોડી મૂક્યા છે.

૨. ફરિયાદ પક્ષના કેસની ટૂંકી હકીકત એ છે કે આરોપી ભાનુભાઈ ચંદુભાઈ મિયાત્રા અંકલેશ્વર પોલીસ સ્ટેશનમાં જાહેર સેવક તરીકે બિનહથિયારી પોલીસ કોન્સ્ટેબલ તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. ફરિયાદી વિદેશી દારૂનો ધંધો કરતા હતા. આરોપી પોલીસ કોન્સ્ટેબલે તેમની પાસેથી “હમા”ની માંગણી કરી હતી. ફરિયાદી તે માટે સંમત ન થતાં, તારીખ ૧.૭.૨૦૦૩ ના રોજ, આશરે ૮.૦૦ વાગ્યે તેમને તેમના નિવાસસ્થાનેથી લઈ જઈને, ફરિયાદી વિરુદ્ધ પ્રોહિબિશન એક્ટ હેઠળ ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો અને તેમની ધરપકડ કરવામાં આવી

હતી અને તારીખ ૪.૭.૨૦૦૩ ના રોજ જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, આરોપીએ તેમની વિરુદ્ધ કોઈ પ્રોહિબિશન કેસ ન નોંધવા માટે ફરિયાદી પાસેથી માસિક રૂ. ૭૦૦૦/- ના "હસા"ની, એટલે કે પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર માટે રૂ. ૫૦૦૦/- અને "ડી" સ્ટાફના સભ્યો માટે રૂ. ૨૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી. આથી, ફરિયાદી એ.સી.બી. કચેરીએ જઈને ફરિયાદ નોંધાવી હતી. ફરિયાદ આંક ૯ પર છે.

૩. છટકાના કેસો માટેની પ્રમાણભૂત પ્રક્રિયા અનુસાર, પંચોની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી અને પંચો તથા ફરિયાદીને એન્થ્રેસીન પાવડર કેવી રીતે કામ કરે છે તે સમજાવીને, એન્થ્રેસીન પાવડરની સામાન્ય કસોટી કરવામાં આવી હતી. બે પંચોને પણ બોલાવવામાં આવ્યા હતા. કે તા. ૫.૭.૨૦૦૩ ના રોજ એક છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું અને આરોપી જ્યારે એન્થ્રેસીન પાવડરવાળી રૂ. ૭૦૦૦/- ની રકમ સ્વીકારી રહ્યો હતો ત્યારે તેને રંગેહાથ પકડવામાં આવ્યો હતો, અને આખરે, હાલના પ્રતિવાદી-મૂળ આરોપી વિરુદ્ધ હાલનો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો. અનેક સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. તપાસ દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને, આખરે, તેમની વિરુદ્ધ આરોપનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. આ કેસ સત્ર અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો હતો. આ કેસને સ્પેશિયલ (એસીબી) કેસ નં. ૧૧/૨૦૦૩ તરીકે નંબર આપવામાં આવ્યો હતો.

જ. હાલના આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે સાક્ષીઓને તપાસ્યા હતા અને દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા હતા, જેની આ અદાલત દ્વારા સંપૂર્ણ ચકાસણી કરવામાં આવી છે.

પ. મુકાદમાના અંતે, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યા બાદ અને ફરિયાદ પક્ષ તથા બચાવ પક્ષની દલીલો સાંભળ્યા બાદ, વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે તારીખ ૧.૧૧.૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને આદેશથી પ્રતિવાદીને તેમની સામે લગાડવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા.

ડ. નીચલી અદાલતે પસાર કરેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા રાજ્યએ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

૭. વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને આદેશ કાયદાની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે; નીચલી અદાલતે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધો નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓને જોતાં જ તે સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે સાબિત કર્યું છે કે કથિત આરોપના તમામ તત્વો હાલના પ્રતિવાદી વિરુદ્ધ સાબિત થયા છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આ અદાલતનું ધ્યાન મૌખિક તેમજ સમગ્ર દસ્તાવેજ પુરાવાઓ પર પણ દોર્યું છે. પ્રતિવાદીની હાજરી પહેલેથી જ સ્થાપિત થયેલી છે અને ગુનાનું આચરણ પણ સ્થાપિત થયેલું છે, અને તેથી,

હાલની અપીલ મંજૂર કરવાને પાત્ર છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી કે સા.સા.નં.-૧ ભરતભાઈ લક્ષ્મણભાઈ ભાટિયા આંક ૮ એ ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે. વિવાદીત ચુકાદાનો ફકરો-૧૪ પોતે જ ખરાબ છે અને ભલે પંચ સાક્ષીઓ ફરી ગયા હોય, તેમ છતાં તેઓએ ફરિયાદ પક્ષના કેસને આંશિક રીતે સમર્થન આપ્યું છે. રકમ સ્વીકારવામાં આવી છે અને પંચનામા આંક ૧૧ મુજબ કબ્જે કરવામાં આવી છે, અને તેથી, હાલની અપીલ મંજૂર કરવાને પાત્ર છે.

૮. પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા શ્રી અર્પિત કાપડિયાના વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી કાપડિયાએ આ અદાલતનું ધ્યાન હકીકતલક્ષી તારણ અને “માંગણી અને સ્વીકાર” શબ્દના અર્થઘટન તરફ તેમજ આરોપીના પક્ષે માંગણી અને સ્વીકારના અભાવની હકીકત તરફ દોર્યું છે. તેમણે એ હકીકત પર આધાર રાખ્યો છે કે રકમની માંગણી કરવામાં આવી હતી કે કેમ, તે સ્વીકારવામાં આવી હતી કે કેમ, તે ક્યાંય સાબિત થતું નથી. તેમણે આક્ષેપિત ચુકાદાના ફકરા-૧૨ પર આધાર રાખ્યો છે અને જણાવ્યું છે કે હકીકતલક્ષી તારણો તર્કવિરુદ્ધ ન હોવાથી તેમાં દખલ કરી શકાય નહીં. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાની કસોટી પર પણ, આ અદાલતે વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા સુસંગત અને વિસ્તૃત હકીકતલક્ષી તારણોમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં અને અપીલ રદ કરવા વિનંતી કરી છે.

૯. નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ વિરુદ્ધ, આ અદાલત દ્વારા અપીલની સુનાવણીનું સંચાલન અને નિયમન કરતા સિદ્ધાંતો, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અનેક ચુકાદાઓમાં ખૂબ જ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવવામાં આવ્યા છે. “એમ.એસ. નારાયણ મેનન ઉર્ફે મણિ વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય”, (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯, ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ વિરુદ્ધની અપીલમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનું વર્ણન કર્યું છે. ચુકાદાના ફક્ત ૫૪ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૫૪. કોઈ પણ સંજોગોમાં વડી અદાલતે નિર્દોષ મુક્તિ સામેની અપીલ તરીકે ગણીને અપીલ દાખલ કરી, તે હકીકતમાં પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદા સામે અપીલ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, વડી અદાલતે કાયદાના તે સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈતા હતા કે જ્યાં બે મંતવ્યો શક્ય હોય, ત્યાં અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ મુક્તિના તારણમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.

૧૦. વધુમાં, “ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય”, (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં નોંધાયેલ કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો પ્રસ્થાપિત કર્યા છે;

“૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મતે, નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ વિરુદ્ધની અપીલ પર કાર્યવાહી કરતી વખતે અપીલ અદાલતની સત્તાઓ અંગેના નીચે મુજબના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ફલિત થાય છે;

[૧] જે પુરાવાના આધારે નિર્દોષ મુક્તિનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય, તે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની, તેની પુનઃ મૂલવણી કરવાની અને તેના પર પુનર્વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા અપીલ અદાલતને છે.

[૨] ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના પ્રયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ કે શરત લાદતી નથી અને અપીલ અદાલત તેની સમક્ષના પુરાવાના આધારે, હકીકતના અને કાયદાના બંને પ્રશ્નો પર, પોતાના તારણ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, “સબળ અને પ્રબળ કારણો”, “યોગ્ય અને પર્યાપ્ત આધારો”, “અત્યંત પ્રબળ સંજોગો”, “તર્કવિરુદ્ધ તારણો”, “દેખીતી ભૂલો”, વગેરેનો હેતુ નિર્દોષ મુક્તિ સામેની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓ પર કાપ મૂકવાનો નથી. આવા શબ્દપ્રયોગો, અદાલતની પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના તારણ પર આવવાની સત્તા પર કાપ મૂકવા કરતાં, નિર્દોષ છુટકારામાં દખલગીરી કરવા અંગે અપીલ અદાલતની અનિરુદ્ધ પર ભાર મૂકવા માટે “ભાષાના અલંકાર” સ્વરૂપના વધુ છે.

[૪] જોકે, અપીલ અદાલતે એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ મુક્તિના કિસ્સામાં આરોપીની તરફેણમાં બેવડી પૂર્વધારણા હોય છે. પ્રથમ તો, ફોજદારી કાયદાશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા ઉપલબ્ધ છે, જે મુજબ જ્યાં સુધી કોઈ સક્ષમ કાયદાકીય અદાલત દ્વારા કોઈ વ્યક્તિને દોષિત સાબિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ મુક્તિ મેળવી હોવાથી, તેની

નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ સુદ્રઢ,  
પુનઃપુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

[૫] જો રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી તારણો  
શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા  
નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ મુક્તિના નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવો  
જોઈએ નહીં.”

૧૧. આમ, તે એક પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતી  
વખતે, રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે ભલેને બે વ્યાજબી મંતવ્યો / તારણો  
શક્ય હોય, તો પણ અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલા  
નિર્દોષ મુક્તિના તારણમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.

૧૨. “ગોવા રાજ્ય વિ. સંજય ઠકરાન અને અન્ય”, (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી.  
૭૫ માં નોંધાયેલ કેસમાં પણ, સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની  
સત્તાઓનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. ઉક્ત નિર્ણયના ફકરા ૧૬ માં, અદાલતે નીચે  
મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ વિરુદ્ધની  
અપીલમાં સત્તાનો પ્રયોગ કરતી વખતે, અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ

મુક્તિના હુકમમાં દખલગીરી કરશે નહીં, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત હોય અને તેના દ્વારા પહોંચેલું તારણ એવું હોય કે જેના પર કોઈ પણ સામાન્ય સમજ ધરાવતી વ્યક્તિ પહોંચી શકે નહીં, અને તેથી, તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ ગણવો પડે. માત્ર બે મંતવ્યો શક્ય હોવાના કારણે, અપીલ અદાલત એવો મત નહીં અપનાવે જે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ઉલટાવી દે. જોકે, અપીલ અદાલતને પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે, જો તે એવા મતની હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચેલું તારણ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા રેકર્ડ પરના મહત્વના પુરાવાની અવગણના કરી છે. આવા સંજોગોમાં, અપીલ અદાલત પર એ ફરજ લાદવામાં આવે છે કે તે રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે યોગ્ય નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરે, જેથી એ શોધી શકાય કે કોઈ આરોપી તેના પર જે ગુનાનો આરોપ છે તે ગુનાના કૃત્ય સાથે સંકળાયેલો છે કે કેમ.

૧૩. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા “સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિ. રામ વીર સિંહ અને અન્ય”, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ.” ના કેસોમાં આવો જ સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યો છે

૫૫૫૩ અને “ગિરજા પ્રસાદ (મૃતક) કાયદેસરના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા વિ.

સ્ટેટ ઓફ એમપી”, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૫૮૯.  
આમ, નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ વિરુદ્ધ આ અદાલત જે સત્તાઓનો પ્રયોગ  
કરી શકે છે, તે સુસ્થાપિત છે.

૧૪. “લુના રામ વિ. ભૂપત સિંહ અને અન્ય” ના કેસમાં, જે (૨૦૦૯)  
એસ.સી.સી. ૭૪૯ માં નોંધાયેલ છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા ૧૦ અને ૧૧ માં  
નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

૧૦. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષનું કથન  
સ્પષ્ટપણે વિશ્વાસપાત્ર ન હતું. કહેવાતા નજરે જોનાર  
સાક્ષીઓ પૈકી કેટલાકે જણાવ્યું હતું કે મૃતકનું મૃત્યુ એટલા  
માટે થયું કારણ કે એક આરોપી દ્વારા તેની ઘૂંટી મચકોડી  
દેવામાં આવી હતી. અન્ય લોકોએ કહ્યું કે તેનું ગળું  
દબાવવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો હતો કે  
ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા  
હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર  
તબીબે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે જ્યારે બસ ચાલુ હાલતમાં  
હોય ત્યારે કોઈ વ્યક્તિ કોઈને બસમાંથી બહાર ફેંકી દે તે  
શક્ય ન હતું.

૧૧. નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદા વિરુદ્ધની અપીલના માપદંડોને ધ્યાનમાં લેતા, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા ઇચ્છતા નથી. વડી અદાલતનો અભિપ્રાય તર્કવિરુદ્ધ કહી શકાય નહીં અને તે પુરાવા પરનો એક સંભવિત અભિપ્રાય છે.”

૧૫. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના એક નિર્ણયમાં પણ, એટલે કે “મુકૈયા અને અન્ય વિ. રાજ્ય, પ્રતિનિધિ પોલીસ નિરીક્ષક, તમિલનાડુ” ના કેસમાં, જે એઆઈઆર ૨૦૧૩ એસસી ૩૨૧ માં નોંધાયેલ છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત ૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૪. તે નિર્ણય છે કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કર્યા બાદ, આરોપીઓને તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોના સંદર્ભમાં નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા. રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલ પર, વડી અદાલતે, વિવાદિત આદેશ દ્વારા, ઉક્ત નિર્ણયને ઉલટાવ્યો અને આરોપીઓને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ સહવાચિત કલમ ૩૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને આજીવન સખત કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓના વકીલે ખૂબ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હોવાથી કે વડી અદાલતે નિર્દોષ મુક્તિના આદેશને

દોષસિદ્ધિમાં ફેરવીને તેની હકૂમતનું ઉદ્ધંધન કર્યું છે, ચાલો આપણે નિર્દોષ મુક્તિના આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ થયેલી અપીલમાં વડી અદાલતના વ્યાપ અને સત્તાનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે અનેક નિર્ણયોમાં વારંવાર ઠરાવ્યું છે કે પ્રથમ અપીલ અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ મુક્તિ સામેની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાની ચકાસણી કરવા અને જરૂર પડ્યે તેની પુનઃમૂલવણી કરવા માટે હકદાર હતી, અને બંધાયેલી પણ હતી, જોકે, હસ્તક્ષેપ કરવાનું પસંદ કરતી વખતે અદાલતને રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે દોષ અંગે સંપૂર્ણ ખાતરી થવી જોઈએ અને માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત એક વધુ સંભવિત અથવા અલગ મત લઈ શકે છે. ઉપરોક્ત સિવાય, જ્યાં સુધી અપીલની વિચારણાના વ્યાપ અને ઊંડાણનો પ્રશ્ન છે, અપીલની સુનાવણી કરવામાં અભિગમમાં કોઈ ભેદભાવ કે તફાવતની પરિકલ્પના કરવામાં આવી નથી, માત્ર એટલા માટે કે એક દોષસિદ્ધિ વિરુદ્ધ હતી અથવા બીજી નિર્દોષ મુક્તિ વિરુદ્ધ હતી. [જુઓ સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. સોહન લાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસસીસી ૫૭૩]

૧૬. એ પણ એક પ્રસ્થાપિત કાયદાકીય સિદ્ધાંત છે કે નિર્દોષ મુક્તિના અપીલોમાં, જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો યોગ્ય અને વ્યાજબી જણાય, ત્યારે અપીલ અદાલતે ચુકાદો ફરીથી લખવાની અથવા નવા કારણો આપવાની જરૂર નથી. આપો સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા “સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક વિ. હેમારેડ્ડી”, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧, એસ.સી. ૧૪૧૭ ના કેસમાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે;

...આ અદાલતે ગિરિજા નંદિની દેવી વિ. બિગેન્દ્ર નંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ એસસીઆર ૯૩:(એઆઈઆર ૧૯૬૭ એસસી ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવાના આધારે પુરાવાનું વર્ણન પુનરાવર્તિત કરવું અથવા નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોને દોહરાવવા તે અપીલ અદાલતની ફરજ નથી, જે અદાલતના નિર્ણય સામે અપીલ કરવામાં આવી હોય તે અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો સાથે સામાન્ય સહમતિની અભિવ્યક્તિ સામાન્ય રીતે પર્યાપ્ત રહેશે.

૧૭. તાજેતરના એક નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે “શિવશરણપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય”, જેટી ૨૦૧૩ (૭) એસસી ૬૬ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

કે અપીલ અદાલતને સમગ્ર પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરવાની સત્તા છે, જોકે, અમુક અન્ય સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવાનું હોય છે અને એ ધ્યાનમાં રાખવાનું હોય છે કે નિર્દોષ મુક્તિના પરિણામે નિર્દોષતાની બેવડી પૂર્વધારણા થાય છે.

૧૮. આમ, જો અપીલ અદાલત, નીચલી અદાલતે આપેલા કારણો અને અભિપ્રાય સાથે સહમત થાય, તો પુરાવાની ચર્ચા કરવી આવશ્યક નથી.

૧૯. સતવીર સિંઘ વિ. સ્ટેટ ઓફ દિલ્હી મારફત સીબીઆઈના કેસમાં, જે એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૩૭૯૮ માં નોંધાયેલ છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે ફરિયાદી પાસેથી અપીલકર્તા દ્વારા ગેરકાયદેસર પરિતોષની માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત કરવામાં ફરિયાદ પક્ષ નિષ્ફળ ગયો હતો, નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદા અને આદેશને ઉલટાવવા માટે વડી અદાલત દ્વારા પ્રયોજવામાં આવેલ અપીલીય હકૂમત માત્ર ભૂલભરેલી જ નથી પરંતુ કાયદાકીય ત્રુટિથી પણ ગ્રસ્ત છે. ફૂલાસિંઘ વિ. સ્ટેટ ઓફ હિમાચલ પ્રદેશના કેસમાં, જે એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૧૨૫૬ માં નોંધાયેલ છે, અને મુરલીધર ઉર્ફે ગીહ્તા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટકના કેસમાં, જે એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૨૨૦૦ માં નોંધાયેલ છે, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત કરેલા સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખતા, આ અદાલતને નીચલી અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલા મત કરતાં વિપરીત મત લેવાની પરવાનગી આપશે નહીં. વિદ્વાન નીચલી અદાલતના

ન્યાયાધીશ દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો ન્યાયોચિત અને યોગ્ય છે.

ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩ નીચે મુજબ છે:

૭. સરકારી કૃત્યના સંબંધમાં જાહેર સેવક દ્વારા કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાયનું પારિતોષિક લેવા બાબત. – કોઈપણ વ્યક્તિ, જે જાહેર સેવક હોય, અથવા જાહેર સેવક થવાની અપેક્ષા રાખતી હોય, તે જો કોઈ સરકારી કૃત્ય કરવા અથવા કરવાનું ટાળવા માટે અથવા સરકારી ફરજોના પાલનમાં કોઈ વ્યક્તિ પ્રત્યે મહેરબાની કે નારાજગી બતાવવા અથવા બતાવવાનું ટાળવા માટે અથવા કેન્દ્ર સરકાર અથવા કોઈ રાજ્ય સરકાર અથવા સંસદ અથવા કોઈ રાજ્યના વિધાનમંડળ સાથે અથવા કલમ ૨ ના ખંડ (સી) માં ઉલ્લેખિત કોઈ સ્થાનિક સત્તામંડળ, નિગમ અથવા સરકારી કંપની સાથે, અથવા કોઈ જાહેર સેવક સાથે, ભલે તેનું નામ ઉલ્લેખિત હોય કે ન હોય, કોઈ વ્યક્તિને કોઈ સેવા કે અપસેવા પૂરી પાડવા અથવા પૂરી પાડવાનો પ્રયાસ કરવાના હેતુ કે ઈનામ તરીકે, કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસેથી, પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે, કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાયનું કોઈ પણ પારિતોષિક સ્વીકારે અથવા મેળવે અથવા સ્વીકારવા સંમત થાય અથવા મેળવવાનો

પ્રયાસ કરે, તો તેને છ મહિનાથી ઓછી નહીં પરંતુ પાંચ વર્ષ સુધીની કેદની સજા કરવામાં આવશે અને તે દંડને પણ પાત્ર થશે.

૧૩. જાહેર સેવક દ્વારા ગુનાહિત ગેરવર્તણૂક.-(૧) કોઈ જાહેર સેવકે ગુનાહિત ગેરવર્તણૂકનો ગુનો કર્યો છે તેમ કહેવાય.-

(એ) જો તે આદતપૂર્વક, કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસેથી, પોતાના માટે કે અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે, કલમ ૭ માં જણાવ્યા મુજબના હેતુ કે ઇનામ તરીકે, કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાયનો કોઈ પરિતોષ સ્વીકારે અથવા મેળવે અથવા સ્વીકારવા સંમત થાય અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે; અથવા

(બી) જો તે આદતપૂર્વક પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે, કોઈ અવેજ વિના અથવા એવા અવેજ માટે જે તેની જાણ મુજબ અપૂરતો હોય, એવી કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી કોઈ કીમતી વસ્તુ સ્વીકારે અથવા મેળવે અથવા સ્વીકારવા સંમત થાય અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે, કે જે વ્યક્તિ તેની જાણ મુજબ, તેના દ્વારા ચલાવવામાં આવેલ અથવા

ચલાવવામાં આવનાર કોઈ કાર્યવાહી અથવા વ્યવસાયમાં સંબંધિત હતી, અથવા છે, અથવા હોવાની સંભાવના છે, અથવા પોતાના અથવા તે જેના તાબામાં હોય તેવા કોઈ જાહેર સેવકના સત્તાવાર કાર્યો સાથે કોઈ સંબંધ ધરાવે છે, અથવા એવી કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી કે જે તેની જાણ મુજબ આમ સંબંધિત વ્યક્તિમાં હિત ધરાવે છે અથવા તેની સાથે સંબંધિત છે; અથવા

(સી) જો તે જાહેર સેવક તરીકે તેને સોંપવામાં આવેલી અથવા તેના નિયંત્રણ હેઠળની કોઈ મિલકતનો બદલાનતપૂર્વક અથવા કપટપૂર્વક દુર્વિનિયોગ કરે અથવા અન્યથા પોતાના ઉપયોગ માટે રૂપાંતરિત કરે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિને તેમ કરવા દે; અથવા

(ડી) જો તે, –

(૧) ભ્રષ્ટ્ર અથવા ગેરકાયદેસર રીતે, પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે નાણાકીય લાભની કોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ મેળવે; અથવા

(૨) જાહેર સેવક તરીકે પોતાના હોદ્દાનો દુરુપયોગ કરીને, પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે કોઈ કીમતી વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવે; અથવા

(૩) જાહેર સેવક તરીકે હોદ્દો ધરાવતા હોય ત્યારે, કોઈપણ જાહેર હિત વિના કોઈપણ વ્યક્તિ માટે કોઈપણ કીમતી વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવે; અથવા

(૪) જો તે અથવા તેના વતી કોઈ વ્યક્તિ, તેની આવકના જાણીતા સ્ત્રોત કરતાં અપ્રમાણસર હોય તેવા નાણાકીય સાધનો અથવા મિલકતનો કબજો ધરાવતો હોય, અથવા તેના હોદ્દાના સમયગાળા દરમિયાન કોઈપણ સમયે કબજો ધરાવતો રહ્યો હોય, અને જેનો તે જાહેર સેવક સંતોષકારક રીતે હિસાબ આપી શકે તેમ ન હોય.

૨૦. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ, આ અદાલત માટે પણ, એવું સમર્થન કરી શકતો નથી કે કલમના તત્વો ૭ કે ૧૩ હેઠળનો ગુનો બનતો નથી કારણ કે આરોપીએ ક્યારેય પૈસાની માંગણી કરી ન હતી, અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે આરોપી દ્વારા માંગણી કે સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો કે જેથી તેને અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩ ના દાયરામાં લાવી શકાય. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતા અને સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા,

જ્યાં માંગણી કે સ્વીકારનો અભાવ હોય ત્યાં પણ, દોષસિદ્ધિનો આધાર રાખી શકાય નહીં અને નિર્દોષ મુક્તિના દોષસિદ્ધિમાં ફેરવી શકાય નહીં. આ કેસમાં, હકીકત એ દર્શાવે છે કે માંગણી પણ ન હતી કે સ્વીકાર પણ ન હતો, અને તેથી, હકીકત અંગેના આ તારણમાં આ અદાલત દ્વારા તેની અપીલીય હકૂમતમાં દખલ કરી શકાય નહીં.

૨૧. મેં નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને આદેશ ધ્યાને લીધો છે. મેં નીચલી અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા પણ તપાસ્યા છે અને અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને પણ ધ્યાનમાં લીધી છે. આ હાલની અપીલમાં પણ, નીચલી અદાલતના તારણનું ખંડન કરવા માટે કંઈપણ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી કે ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું નથી. પુરાવામાં મહત્વના વિરોધાભાસ છે, જેની નોંધ વિદ્વાન નીચલા ન્યાયાધીશે નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ નોંધતી વખતે લીધી છે. તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે વિદ્વાન નીચલા ન્યાયાધીશે નિર્દોષ મુક્તિના હુકમ નોંધતી વખતે ચુકિતસંગત કારણો આપ્યા છે કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈ કેસ સાબિત થયો નથી. કુ. શાહ, વિદ્વાન એ.પી.પી., સર્વોચ્ચ અદાલતના અનેક નિર્ણયો અને સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિ. મદન મોહન લાલ વર્મા, જે (૨૦૧૩) ૧૪ એસ.સી.સી. ૧૫૩ માં નોંધાયેલ છે, તે કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે નિર્દોષ મુક્તિના હુકમમાં સહેલાઈથી

દખલગીરી કરવી જોઈએ નહીં, આરોપી સામે મુકવામાં આવેલ આરોપને સાબિત કરી શક્યા નથી અને આ અદાલતને વિદ્વાન નીચલા ન્યાયાધીશ દ્વારા લેવામાં આવેલા મત કરતાં અલગ મત લેવા માટે સમજાવી શક્યા નથી. આમ, પુરાવા પરથી જ તે સ્થાપિત થાય છે કે તેમાં વિરોધાભાસ છે અને ફરિયાદ પક્ષ પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરી શક્યો નથી.

૨૨. ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, મારો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે નીચલી અદાલત પ્રતિવાદીઓને તેમની વિરુદ્ધ મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં સંપૂર્ણપણે વાજબી હતી. મને જણાય છે કે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો સંપૂર્ણપણે ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને ઉક્ત તારણો નોંધવામાં, તેના દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ક્ષતિ કરવામાં આવી નથી. તેથી, હું નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ અને પરિણામી નિર્દોષ મુક્તિના આદેશ સાથે સંપૂર્ણપણે સહમત છું અને તેથી ચુકાદામાં દખલગીરી કરવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી.

૨૩. પરિણામે, હાલની અપીલ રદ કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન સ્પેશ્યલ ન્યાયાધીશ (બ્રિષ્ટાચાર) અને એડિશનલ સેશન્સ ન્યાયાધીશ, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૯, ભરૂચ દ્વારા સ્પેશ્યલ (એસીબી) કેસ નં. ૧૧/૨૦૦૩ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧.૧૧.૨૦૦૪ નો વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ કાયમ રાખવામાં આવે છે. રેકર્ડ અને પેપર્સ નીચલી અદાલતને પરત મોકલી આપવા. જામીન ખત

અને જામીન, જો કોઈ હોય તો, રદ થાય છે. જામીનદાર પણ, જો કોઈ આપેલ હોય તો, મુક્ત થાય છે.

(ન્યાયમૂર્તિશ્રી કે.જે.ઠાકર)

મંડોર

વિષય: ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૩૧૩ મુજબ ના કેસ હેઠળ થયેલ હુકમ સામે અપીલ.

*This judgment has been translated using AI Tool*

---

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.